

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ, מועד ב' תשפ"ד, 2024
מספר השאלון: 011231
שם התלמיד/ה: _____

עברית: לשון

שאלון מותאם

הוראות לנבחן

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות. יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

א. משך הבחינה: שעתיים ורבע.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק א – שם המספר – 20 נקודות

פרק ב – תחביר / פרק ג – מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים – 80 נקודות

סך הכול – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (עמ' 4–5).

ד. הוראה מיוחדת: יש להקפיד על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

שימו לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

הנחיות מיוחדות למועד זה: בפרק ב (תחביר) ובפרק ג (מערכת הצורות) חמש שאלות בכל פרק (לכל שאלה – 20

נקודות). תוכלו לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק לא

יעלה על 80 נקודות.

בהצלחה!

השאלות

פרק א: שם המספר – חובה

(20 נקודות)

ענו על שאלה 1.

1. (20 נקודות)

במשפטים שלפניכם הקיפו את הצורות הנכונות של שם המספר מבין האפשרויות הנתונות.

- בעשרים ושניים / עשרים ושתיים בפברואר בשנת אלפיים עשרים ושניים / אלפיים עשרים ושתיים פרסם ארגון המדע, החינוך והתרבות של האו"ם דוח, ובו נכתב כי כיום יש בעולם בערך 6,500 שפות מדוברות, וכמחצית מהן בסכנת היעלמות.
- הסינית, האנגלית והערבית הן ברשימת חמש / חמשת השפות המדוברות ביותר בעולם. העברית ממוקמת הרחק מהן, משום שמספר הדוברים אותה בכל העולם הוא תשעה / תשע מיליון בלבד.
- מקובל להבחין בין שתי / שני סוגים של דוילשוניות: דוילשוניות שבה שתי השפות נרכשות במקביל בשלוש / שלושת השנים הראשונות לחיים, ודוילשוניות שבה השפה הנוספת נרכשת לאחר מכן.
- על פי מחקרים, מספר הדוילשוניים הוא פי שלושה / שלוש ממספר האנשים שדוברים 3 שפות.
- המאמר "להיות ילד דוילשוני" התפרסם בשנת 2014 בכתב העת "הד האולפן החדש" בעמוד שישים ואחד / שישים ואחת של גיליון מספר 102.
- במדינת ישראל פועלים כיום תשע / תשעה בתי ספר דוילשוניים.
- בשנת 2019 למדו בבתי ספר דוילשוניים ברחבי הארץ אלף שבע מאות שבעים ושתיים / אלף שבע מאות שבעים ושניים תלמידות ותלמידים.

פרק ב: תחביר

לפניכם שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.

בחרו בפרק שלמדתם: בפרק ב – תחביר או בפרק ג – מערכת הצורות.

בפרק שבחרתם ענו על השאלות לפי ההוראות.

ציינו את שם הפרק שבחרתם: _____

(80 נקודות)

בפרק זה חמש שאלות, 2–6 (לכל שאלה – 20 נקודות).

תוכלו לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק לא יעלה על 80 נקודות.

שימו לב: תוכלו להיעזר בדף העזר (עמ' 4–5).

2. (20 נקודות)

א. לפניכם שני משפטים.

- (1) מי שאינו יודע שפות זרות, אינו יודע דבר על השפה שלו עצמו. _____
(2) אומנם בעתיד תהיה האנגלית השפה השימושית ביותר, אך ידיעת שפה נוספת נושאת עימה יתרונות רבים. _____

- ציינו ליד כל אחד מן המשפטים את הסוג התחבירי שלו.
- אם המשפט מורכב, תחמו את הפסוקית שבו, וציינו את תפקידה התחבירי.
- אם המשפט הוא משפט איחוי, תחמו את איבריו.
- המירו את משפט (1) במשפט מורכב בעל פסוקית תנאי.

ב.

- לפניכם משפט פשוט, שהחלקים התחביריים שבו נתחמו.
ציינו מעל כל חלק תחבירי את התפקיד התחבירי שלו.
[לעיתים] [דוברים] [דו־לשוניים] [משתמשים] [בשתי] [הלשונות] [שלהם] [בו־בזמן].
(במקור כל חלק תחום במסגרת; כאן המסגרות מסומנות בסוגריים מרובעים. המסגרות הפנימיות תוחמות את "דו־לשוניים", "בשתי" ו"שלהם").

3. (20 נקודות)

א.

- לפניכם שלושה משפטים מורכבים, ובכל אחד מהם נתחמה פסוקית הפותחת במילית "כי".
(1) חוקרים מצאו [כי במוח הדו־לשוני מחלת האלצהיימר מתעכבת].
(2) לדעת חוקרים, לימוד שפה זרה הוא מעשה כדאי [כי יש לו השפעה חיובית על המוח].
(3) ההנחה היא [כי ידיעת שפה נוספת מעכבת מחלות, כגון דמנצייה ואלצהיימר].
(במקור הפסוקיות תחומות במסגרות; כאן – בסוגריים מרובעים).
כתבו מעל הפסוקיות התחומות את תפקידן התחבירי.

ב.

- כתבו את תפקידן התחבירי של המילים המסומנות בקו במשפטים (1)–(3).
משפט (1) – מחלת האלצהיימר: _____
משפט (2) – כדאי: _____
משפט (3) – מעכבת: _____

ג.

- לפניכם משפט מורכב, ובו פסוקית סיבה.
מכיוון שרכישה של שפה חדשה מחיה את המוח, חוקרים ממליצים על כך.
נסחו את המשפט מחדש, כך שפסוקית הסיבה תפתח במילית "כי".

ד.

- לפניכם משפט מורכב.
האנגלית נחשבת כיום לשפה הבינלאומית העיקרית, אף על פי שיש הרבה יותר דוברים סינית מדוברי אנגלית.
המירו את המשפט במשפט איחוי. שמרו על הקשר הלוגי.

4. (20 נקודות)

א. לפניכם שני משפטים, ובהם חלקים כוללים.

- (1) המחקר החשוב ופורץ הדרך פורסם בירחון החינוך. _____
 - (2) בכל שפה יש משחקי לשון המביעים משמעות עמוקה או קומית. _____
- בכל משפט מתחו קו מתחת לחלק הכולל.
 - ציינו מהו התפקיד התחבירי המשותף לחלקים הכוללים. _____
 - ליד כל משפט ציינו את הקשר הלוגי בחלק הכולל.

ב. לפניכם שני משפטים.

- (1) ידיעת שפה נוספת מאפשרת כניסה לתרבות של דובריה.
 - (2) ידיעת שפה נוספת משפרת את הביצועים של המוח.
- על פי שני המשפטים, נסחו משפט אחד בעל נושא כולל.

ג. לפניכם משפט.

במחקר שעסק בהחלטות מוסריות הציג החוקר לנבדקים שאלה שיש בה דילמה מוסרית. פרקו את המשפט הנתון לשלושה משפטים פשוטים.

- משפט 1: _____
- משפט 2: _____
- משפט 3: _____

5. (20 נקודות)

א. לפניכם משפט, ובו תמורה.

דוברים דוילשוניים יכולים לנהל ביעילות תהליכים קוגניטיביים גבוהים, כמו פתרון בעיות, זיכרון ומחשבה.

- (1) העתיקו מן המשפט את התמורה. _____
- (2) העתיקו מן המשפט את המילה או הצירוף שהיא ממירה. _____
- (3) ציינו את התפקיד התחבירי של המילה או הצירוף שהתמורה ממירה. _____

ב. לפניכם משפט, ובו פסוקית בדיבור ישיר.

המשורר והוגה הדעות הגרמני גתה אמר: "מי שאינו יודע שפות זרות, אינו יודע דבר על השפה שלו עצמו".

המירו את המשפט במשפט שיהיה בו הסגר. אין להוסיף מידע.

- ג. לפניכם ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם מודגשת המילה "תורמים".
- (1) רשימת התורמים מחו"ל לבית הספר הדו-לשוני היא ארוכה.
 - (2) אנשים רבים תורמים לבניית הגן הדו-לשוני בקיבוץ עברון.
 - (3) במחקרים על השפעת הדו-לשוניות על התפתחות המוח נמצאו גורמים תורמים וגורמים מעכבים.
 - (4) יש כמה תנאים תורמים ללמידה של שפה חדשה.
- כתבו מהו חלק הדיבור ומהו התפקיד התחבירי של המילה "תורמים" בכל אחד מן המשפטים.

משפט (1): חלק הדיבור _____; התפקיד התחבירי _____

משפט (2): חלק הדיבור _____; התפקיד התחבירי _____

משפט (3): חלק הדיבור _____; התפקיד התחבירי _____

משפט (4): חלק הדיבור _____; התפקיד התחבירי _____

6. (20 נקודות)

- א. לפניכם שני משפטים מורכבים.
- (1) הסיבה העיקרית שבגללה מומחים ממליצים על למידת שפה נוספת היא בריאותית.
 - (2) ילדים המתקשרים באמצעות שתי שפות נהנים מהתפתחות מהירה יותר של המוח.
- בכל אחד מן המשפטים תחמו את הפסוקית.
 - מהו התפקיד התחבירי המשותף לפסוקיות שתחתם? _____
 - העתיקו מכל אחד מן המשפטים רק את החלק העיקרי. _____

משפט (1): _____

משפט (2): _____

- ב. לפניכם שלושה משפטים, ובכל אחד מהם המילה "יש" מסומנת בקו.
- (1) לדו-לשוניות יש השפעה רבה על היכולת של האדם להבין תרבות אחרת.
 - (2) כדי לעכב את התפתחות מחלת האלצהיימר יש ללמוד שפות נוספות.
 - (3) קוסטה ניסח שאלה שיש בה דילמה מוסרית.
- באיזה מן המשפטים משמעות המילה "יש" יוצאת דופן? _____
 - ציינו את משמעות המילה "יש" במשפט יוצא הדופן. _____
 - ציינו את המשמעות המשותפת של המילה "יש" בשני המשפטים האחרים. _____

פרק ג: מערכת הצורות

(80 נקודות)

בפרק זה חמש שאלות, 7-11 (לכל שאלה – 20 נקודות).
תוכלו לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק לא יעלה על 80 נקודות.
שימו לב: תוכלו להיעזר בדף העזר (עמ' 4-5).

7. (20 נקודות)

לפניכם טבלה ובה שבעה משפטים. בכל משפט מודגש פועל.
ציינו את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

הפועל	השורש	הבניין
שפות שונות מכילות מילים ומבנים שונים.		
בעבר הוכח שאם אתם דוברים שתי שפות, הסיכוי שתחלו בדמנצייה פוחת.		
באחד המחקרים השוו בין ילדים דו־לשוניים לילדים חד־לשוניים.		
ילדים דו־לשוניים מתאפיינים (מתאפיינים) במוח גמיש וזריז יותר.		
אנו מתקרבים לנקודה שבה תשאֵל (תישאל) השאלה: מדוע כדאי לנו ללמוד שפות זרות?		
נסו לשוחח עם חבר בשפה ששניכם מדברים היטב.		
בתוך מאה שנה יצטמצם מספר השפות המדוברות.		

8. (20 נקודות)

א. לפניכם טבלה, ובה שני משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש.
ציינו בטבלה את השורש ואת הגוף של הפועל המודגש.

הפועל	השורש	הגוף
אדם הרוכש שפה נוספת מפנים את תרבותה.		
חוקרי דו־לשוניות מפנים את הסטודנטים למאמרים העוסקים בנושא.		

- ב. לפניכם שני משפטים, ובהם מודגשות צורות בינוני.
כתבו מעל כל אחת מצורות הבינוני המודגשות מהו חלק הדיבור שאליו היא שייכת.
אדם שדוֹבֵר שפה נוספת רואה את העולם קצת אחרת.
השפה מעצבת את המציאות של הדוֹבֵר. (במסגרת)
- ג. לפניכם ארבע מילים.
מדיקת (מדויקת), מבוך, מציאה, מתחילה
(1) הקיפו את המילה שבה האות מ"ם היא אות שורש.
(2) מעל כל אחת מן המילים האחרות כתבו את השורש שלה.

9. (20 נקודות)

א. לפניכם ארבעה צירופים, ובכל אחד מהם מילה מודגשת.
כתבו מעל כל מילה מודגשת את השורש שלה.
לקות למידה, דעה נחרצת, יכלת (יכולת) למידה, שחייה בלי מצופים

ב. לפניכם משפט, ובו מודגש שם פעולה.

תינוקות בני שישה חודשים יכלו להבחין בין אנגלית לצרפתית מהתבוננות בתנועות השפתיים.

(1) ציינו את השורש של המילה התבוננות.

(2) מן השורש של המילה התבוננות כתבו שם פעולה בבניין הפעיל.

ג. (1) לפניכם משפט, ובו פועל מודגש.

כניסה לתרבות חדשה כשאנחנו מציידים (מצוידים) בשפה המקומית, דומה למצב שבו אנחנו לומדים לשחות בלי מצופים.

ציינו את הבניין של הפועל מציידים.

(2) לפניכם שני משפטים. הקיפו את המשפט שבו המילה ציוד מציינת פעולה.

• הציוד של התלמידים נמצא בתא המטען של האוטובוס.

• ציוד המדריכים בערכת עזרה ראשונה נעשה בתחילת הטוול.

(3) לפניכם חמש מילים מן השורש צ-ו-י-ד. הקיפו שלוש מילים שהן בצורת הבינוני.

צד, ציד (צייד), מצייד (מצויד), מצוד, מצטייד (מצטייד)

10. (20 נקודות)

א. לפניכם קטע שחסרים בו פעלים. כתבו בכל מקום ריק את הפועל המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

בעקבות מלחמת העולם השנייה התחזק מעמד השפה האנגלית בעולם, וכיום היא משמשת שפת המדע.

בעקבות זאת חוקרים דוברי אנגלית _____ (ח-ו-ש) שהם אינם צריכים _____ (י-ד-ע) שפות אחרות.

ואכן השימוש בשפה האנגלית לצורכי מדע _____ (ק-נ-י/ה) יתרון לדוברי האנגלית הילידים. חוקרים

שאנגלית אינה שפת אימם לא תמיד יכולים _____ (מ-ל-ט) מן האתגרים הכרוכים בשימוש בשפה זרה.

לדוגמה, אם חוקר שאינו דובר אנגלית ירצה _____ (פ-ר-ס-ם) מאמר בכתב עת חשוב, הוא _____ (צ-

ר-ך) לשלם על שירותי עריכה באנגלית. אם לא, ייתכן שעורכי כתב העת ידרשו שהוא _____ (ש-כ-ת-

ב) את מאמרו, ובמקרים מסוימים אף עלולים _____ (ד-ח-י/ה) את המאמר.

(על פי פלג, א' (2023). באנגלית זה נשמע יותר מדעי. מכון דוידסון, מן האתר

(davidson.weizmann.ac.il)

ב. לפניכם קטע שחסרים בו שמות עצם. כתבו בכל מקום ריק את שם העצם המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

חמישית מן הילדים הלומדים ב _____ (ס-ג-ר) החינוך בישראל הם דו־לשוניים. דו־לשוניות היא _____ (י-פ-ע) הולכת וגדלה בארץ ובעולם. לילדים דו־לשוניים יש _____ (י-ת-ר) על החד־לשוניים בלמידת שפה שלישית, בעיקר בנושאים של רכיבי השפה וכלליה. לגורמים רבים יש _____ (ש-פ-ע) על _____ (ר-כ-ש) של שפה, לדוגמה כישרון טבעי, _____ (ד-מ-י/ה) בין שפות, גיל ומצב חברתי־כלכלי. כאשר ילד לומד שפה נוספת הוא מבחין ב _____ (ב-ד-ל) רבים בין _____ (ב-נ-י/ה) שונים של משפטים, וכך הוא מזהה את כללי השפה. יש לזכור כי למידת שפה תמיד מועילה, וכל _____ (נ-ס-י/ה) בשפה חדשה היא מבורכת.

(על פי צרפתי, א' (פברואר 2014). לשון נופל על לשון. וואלה בריאות, מן האתר (healthy.walla.co.il

11. (20 נקודות)

א. השמות הפרטיים תאיר, נאור, יאיר, מאיר הם פעלים בעלי שורש משותף.

(1) כתבו מהו השורש המשותף לפעלים אלה. _____

(2) מהו הבניין של הפועל נאור? _____

(3) מהו הבניין של שאר הפעלים? _____

ב. לפניכם ארבעה שמות פרטיים.

אוריאל, ליאור, אורלי, אורית

(1) הקיפו את השם יוצא הדופן מבחינת דרך התצורה שלו.

(2) ציינו את דרך התצורה של השם יוצא הדופן. _____

ג. לפניכם שתי קבוצות של שמות.

בכל קבוצה הקיפו את השם יוצא הדופן מבחינת המשקל.

• נסיונות, נקיונות, שלטונות, זכרונות

• תפארת, תוספת, תועלת, תופרת

ד. לפניכם שני משפטים, ובכל אחד מהם מודגשת מילה.

(1) רכישת שפה נוספת מאפשרת לנו להרגיש שִׁיכוּת (שייכות) לתרבות של הדוברים אותה.

(2) השפות ספרדית וקטלנית שִׁיכוּת (שייכות) למשפחת השפות הרומאניות.

ציינו ליד כל מילה את סוג הצורן הסופי שבה ואת משמעותו.

שִׁיכוּת (1): סוג הצורן _____; משמעות הצורן _____

שִׁיכוּת (2): סוג הצורן _____; משמעות הצורן _____

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon